

INNOVATSION TA’LIM SHAROITIDA TALABALARNING TANQIDIY TAFAKKUR KOMPENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI

**Maxammatova Ma’muraxon Jalilovna
ADPI, Pedagogika va psixologiya
kafedrasi katta o’qituvchi**

Annotasiya: Ta’limning ko’plab sohalarida bo’lgani kabi, ijodiy faoliyatni tashkil etishda innovatsion jarayonlar o’quvchilarning o’zaro munosabatlarida yangi shakl va mexanizmlarni joriy etishni talab qiladi. Bunday shakl va mexanizmlardan fan bilan bog’liq bo’lgan narsalarni yaratish ko’zda tutilgan. Maqolada shaxsga yo’naltirilgan ta’limni ta’minlaydigan usullarning o’ziga xos xususiyatlariga asoslanib aniqlangan ijodiy usullarga batafsil e’tibor qaratilgan.

Kalit so’zlar: Kognitiv, ijodiy, metod, idrok, tahlil, empatiya, taqqoslash, evristik savollar, evristik kuzatish, tadqiqot, faktlar, tushunchalar.

O’zbekistonda oliy ta’lim tizimini tubdan takomillashtirish maqsadida xalqaro andozalar darajasida oliy ma’lumotli mutaxassislar tayyorlash uchun zarur shart-sharoitlarni ta’minlash, ustuvor vazifaga muvofiq zamonaviy pedagog kadrlarni tayyorlash shartlarini tubdan qayta ko’rib chiqish, shuningdek ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish vazifalari, O’zbekiston Respublikasi Prezidentining “O’zbekiston Respublikasi oliy ta’lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi”da “Mustaqil ishlash, tanqidiy fikrlash, mustaqil ta’lim olish nisbatini oshirish” ta’kidlangan. Talabalardan ijodiy va ijodiy fikrlash, tadbirkorlik ko’nikmalarini shakllantirish, o’quv jarayonining malakasini oshirishga qaratilgan texnika va texnologiyalardan foydalanish belgilab qo’yilgan.

Ta’limning ko’plab sohalarida bo’lgani kabi, talabalarda tanqidiy fikrlash hamda ijodiy faoliyatni tashkil etishda innovatsion jarayonlar ularning o’zaro munosabatlarida yangi shakl va mexanizmlarni joriy etishni talab qiladi. Innovatsion innovatsiyalarni idrok etish va tushunish qobiliyati har bir o’qituvchida ham mavjud emas. Asosiy gap shundaki, o’qituvchining o’zi yangilikni sezishga psixologik tayyor bo’lishi kerak. O’qituvchining innovatsion faoliyati ishda yuzaga keladigan muammolarni tezda aniqlashga undaydi. Ijodiy pedagogikaning tamoyillaridan biri nafaqat yangiliklar yaratish va tarqatish, balki butun aholini yangicha fikrlashga o’rgatishdir.

Innovatsion madaniyatning moslashuv darajasi ingliz tilini o’rganishda o’qituvchining pedagogik haqiqatga beqaror munosabati bilan tavsiflanadi. Bu darajadagi o’qituvchilar innovatsion o’zini-o’zi takomillashtirish nuqtai nazaridan faol emas, kasbiy rivojlanish zaruratdan susayadi yoki hatto uni butunlay rad etadi.

Reproduktiv daraja pedagogik voqelikka barqaror qadriyat munosabatiga moyillikni nazarda tutadi. O’qituvchining innovatsion madaniyatini rivojlantirishning ushbu darajasida konstruktiv prognostika muammolari muvaffaqiyatli hal qilinadi, bu maqsadni belgilash va professional harakatlarni rejalashtirishni nazarda tutadi.

Innovatsion madaniyatning evristik darajalarida texnologik komponent tarkibida o’zgarishlar ro’y beradi; baholash va axborotni tuzatish va tartibga solish vazifalarini hal qilish qobiliyati yuqori darajada shakllanadi.

Ijodiy va tanqidiy tafakkur daraja pedagogik faoliyat samaradorligining yuqori darajasi, psixologik-pedagogik bilimlarning harakatchanligi, talabalar va hamkasblar bilan hamkorlik va hamkorlik munosabatlarini o’rnatish bilan tavsiflanadi.

Shaxsning tuzilishida ilmiy va pedagogik qiziqishlar va ehtiyojlar uyg’un tarzda uyg’unlashadi. Pedagogik mahorat va pedagogik madaniyatni oshirishning turli yo’llari o’qituvchilarni qiziqtiradi.

“Oliy ta’lim muassasalarida ta’lim, fan, innovatsiya va ilmiy tadqiqotlarning salmoqli natijalari: muammo va yechimlar” mavzusida Respublika ilmiy anjuman to’plam materiallari 2024-yil 19-aprel kun.

Kommunikativ kompetentsiyaga erishish uchun - da’vo bilimlari, ko’nikmalari va ko’nikmalari asosida shakllangan ko’nikma, men kommunikativ foydalanuvchilar va maqsadlarni birlashtirgan eng yangi o’qitish usullaridan foydalanaman.

Innovatsion yondashuvga asoslangan ta’limning innovatsion usullari shaxsni rivojlantirish va o’z-o’zini takomillashtirishga, uning zaxira imkoniyatlari va ijodiy salohiyatini ochib berishga qaratilgan.

Zamonaviy kommunikativ metodologiya o’quv jarayoniga materialni yaxshiroq ongli ravishda o’zlashtirish uchun faol nostandart usullar va ish shakllarini keng joriy etishni taklif qiladi. Amalda yakka, juftlik, guruh va jamoaviy ish kabi ish shakllari ancha samarali ekanligini isbotladi.

Har xil turdagi mehnat jarayonida talabalar bilim, so’z boyligi va muloqot qobiliyatlarini to’ldirish muammosiga duch keladilar, shuning uchun ular o’z faoliyatini faollashtiradilar va muloqot jarayonida bu muammolarni hal qilishga harakat qilishadi. Bu talabalarning tanqidiy tafakkuri va e’tiborini rivojlantirishga ijobiy ta’sir ko’rsatadi, ularni rag’batlantiradi, hamkorlikka undaydi. Ularni bajarish uchun talaba qo’shimcha ma’lumotlarga muhtoj bo’ladi va unga erishish uchun ma’lum harakatlar qiladi va shu bilan o’z faoliyatini yaxshiroq va samarali tashkil eta oladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Yo’ldoshev J.F. Pedagogik texnologiya aocclari. - T.: «O’qituvchi», 2004y
2. Yo’ldoshev J.F. Yangi pedagogik texnologiyalap yo’nalishlari, muammolari va echimlari. “Ilk ta’limi” jurnali, 1999 yil, 4-son.
3. Saidahmedov N. Yangi pedagogik texnologiyalap. - T.: «Moliya», 2003.
4. Djo’rayev P.X., Turg’unov C.T., Nazarova G.M. Pedagogika. - T.: «Ilm ziyo», 2013.
5. Tolipova J.O. Pedagogik texnologiyalap – do’stona muhit yaratish omili. - T.: YuNISEF, 2005.